

УДК 378

ВОРОНОВСЬКА Лариса Петрівна

старший викладач кафедри вищої математики
Харківського національного університету міського
господарства імені О.М.Бекетова
e-mail: voronovskaya.larisa@gmail.com

СПРИЯННЯ СИТУАЦІЯМ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИБОРУ СТУДЕНТАМИ ТРАЕКТОРІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

***Анотація.** У статті представлено досвід формування професійної мобільності майбутнього фахівця комунального господарства через реалізацію педагогічної умови сприяння ситуаціям вибору студентами траєкторії професійної реалізації та відповідальності за цей вибір; визначено конкретні заходи, що сприяють професійній реалізації студентів, презентовано результати професійної діяльності студентів, що отримали визнання у міжнародних партнерів.*

***Ключові слова:** професійна мобільність, траєкторія професійної реалізації, відповідальність, майбутній фахівець комунального господарства.*

Актуальність проблеми. Професійна мобільність майбутнього фахівця є необхідною якістю для його реалізації у суспільстві, що визначається надзвичайно швидкими процесами зміни споживчих пріоритетів його членів. Завданням молодого фахівця при цьому стає здатність реагувати на запити тих, хто потребує його умінь, послуг, партнерства. Отже,

актуальною стає проблема формування умінь студентів організувати власний шлях у професії, регулювати його перебіг відповідно усвідомлення пропозицій, що можуть розглядатись як шанс змінити своє життя.

Слід зазначити, що проблема працевлаштування студентів була завжди актуальною, а оскільки наразі, крім можливості реалізувати потребу у самореалізації, вона обумовлюється й соціально-економічними реаліями, більшість студентів поєднують навчання та трудову діяльність. Отже, завданням вишу стає допомога майбутньому фахівцеві у навчанні за індивідуальним графіком, його орієнтація на пріоритетність пошуку роботи відповідно до фаху майбутньої спеціальності – тобто мобільності у професійній реалізації.

Аналіз наукових публікацій. У сучасній економічній літературі чітко виділяються два підходи до розуміння мобільності: 1) як здатності і готовності робочої сили змінювати місце, регіон, сферу діяльності; 2) як процес руху робочої сили [1].

У класичних працях соціологів предметом дослідження виступає будь-який перехід індивідів чи іншого соціального об'єкта з однієї соціальної позиції у іншу. Ці статусні позиції (економічна, освітня, професійна) визначаються незалежно від індивіда, який їх займає, і у такому підході досліджується як носій ролей, ідентичностей, що характеризують конкретний статус. Перехід в іншу соціальну групу ставить індивіда перед необхідністю зміни звичних моделей поведінки, адаптації до нової ролевої сукупності, створення нової системи координат [2]. Е. Сайфутдінова розглядає професійну мобільність як зміну положення людини на ринку праці і як один із видів соціальної мобільності [3]

Отже, сучасні наукові орієнтири щодо професійної мобільності фахівця актуалізують увагу на такій її характеристиці як реактивність на зміни суспільства. Зважаючи на це, вважаємо необхідним визначити **метою статті** формування у майбутніх фахівців умінь відповідально вибирати траєкторію професійної реалізації.

Основна частина. З метою орієнтації студентів на працевлаштування, яке б не лише не заважало навчанню, але й сприяло професійному зростанню було зосереджено увагу на інформації, що розміщена на сайті ХНУМГ у розділі «Молодіжний центр зайнятості при профкомі студентів». Зокрема, студенти мали можливість ознайомитись із пропозиціями, що дають можливість знайти роботу відповідно до особистих пріоритетів:

- програміста, web-дизайнера, системного адміністратора на неповний робочий день у фірмах, що періодично надають заявки про потребу у фахівцях для виконання конкретної роботи – для студентів, які бажають поєднувати навчання із виконанням наукової роботи;
- стажера у відділ кадрів (для аналізу резюме), інтерв'юера, оператора баз даних, спостерігача у маркетингових компаніях, які виконують різні дослідження (групові опитування для визначення суспільної думки про конкретний продукт діяльності) – для студентів, що виявляють спрямованість до роботи у сфері управління персоналом, HR-експертизи;
- тимчасова робота у великих західних компаніях під час літніх та зимових канікул (у межах українсько-польської та українсько-канадської програм про співробітництво з ХНУМГ) – для студентів, орієнтованих на міжнародну кар'єру;
- промоутера, офіціанта, кур'єра – для студентів, які спрямовані на тимчасову роботу із гнучким графіком.

На представленій сторінці сайту студенти мали можливість не лише ознайомитись із реальними відкритими вакансіями, але й знайти посилання на інші ресурси, що призначені допомагати у працевлаштуванні молоді (Харківський обласний центр зайнятості, Харківський міський Центр молоді, Молодіжний центр зайнятості, Управління у справах сім'ї та молоді Харківської обласної державної організації, Молодіжний центр праці), а також на сайти конкретних організацій, які постійно взаємодіють із Профкомом студентів ХНУМГ (ПравексБанк, ПриватБанк, МакДональдс та інші).

Результатом такої уваги з боку органів самоврядування до потреб студентів стала їхня активність у працевлаштуванні та актуалізація необхідності набуття досвіду здійснювати сумісництва навчання та праці – режиму життєдіяльності, що визначається високим рівнем мобільності.

Слід зазначити, що одним із видів допомоги працюючим студентам у створенні для них реальних умов навчання за індивідуальним графіком стала система Moodle, суть роботи якої було представлено вище. Для студентів, які навчались на денній формі або потребували особистих консультацій із викладачами з окремих питань дисципліни було організовано графік присутності на заняттях (консультативних та контрольних) з метою можливості вчасно виконувати навчальний план підготовки фахівця. Таким чином, реалізовувалась комбінація дистанційної та реальної форм навчання працюючого студента, який отримував інформацію про графік навчального процесу, теми з кожної дисципліни відповідно представленого графіку, зміст кожної із них, розміщений у межах сторінки викладача – на порталі системи дистанційного навчання, а потім мав можливість особисто скласти контрольні види робіт відповідно до графіку навчального процесу.

Зважаючи на те, що професійна мобільність сучасного фахівця виявляється не лише у його орієнтації на корекцію особистої реалізації в межах професії, але й в усвідомленні конкретних орієнтирів самовдосконалення, які у майбутньому визначатимуть конкурентоспроможність фахівця на ринку праці. З цією метою орієнтували студентів на вибір такої траєкторії фахової реалізації, що дозволить у майбутньому реалізовуватись у межах міжнародного професійного середовища. Зокрема, студентів ЕГ активно залучали до участі у міжнародних навчально-професійних проектах, які були організовані університетом: стажування у Туреччині, Польщі, Болгарії, Чехії; курсова підготовка з польської мови у межах дії проекту Infiniti (за програмою Еразміс Мундус) українсько-польського культурно-освітнього центру. Результатом діяльності цієї програми стало стажування 7 студентів університету в Польщі (Гірничо-металургійна академія ім. Станіслава Сташица, Краківський технологічний парк, Центр трансферу технологій Краківської політехніки, Малопольський центр освіти, Університету Humanitas та Академія AGH)

Опитування студентів, які пройшли стажування за кордоном виявило, що їхні погляди на професійну реалізацію певним чином змінились, оскільки відбулась рефлексія змісту проблем, пов'язаних із розвитком комунальної сфери міського господарства, орієнтація на їх вирішення не локальними способами, а відповідно до глобальних екологічних та економічних викликів сучасності. Зокрема, на конференції, присвяченій результатам міжнародного стажування, були представлені доповіді за темами: «Відновлювальні джерела енергії», «Боротьба зі змінами клімату», «Енергоефективність житлових будівель», «Передумови модернізації житлового фонду», «Розвиток альтернативної енергетики», «Житлове господарство у Східній Європі».

Отже, слід визначити досить активну позитивну зміну регулятивного компоненту професійної мобільності майбутнього фахівця комунального господарства, що виявилась у рефлексії процесів та результатів професійної діяльності, усвідомлення власної позиції щодо подальшого професійного розвитку через визнання особистих досягнень іншими членами професійної спільноти.

Немалого значення для формування професійної мобільності надавали реалізації можливостей студентів у презентації особистого досвіду та використання шансу бути оціненим у міжнародному професійному середовищі. Основними цілями Бізнес-інкубатору європейські партнери визначили: підтримка розвитку локального ринку; створення нових робочих місць шляхом надання підтримки безробітним та неповноправним особам, які лише розпочинають господарську діяльність; пропагування господарської діяльності, економічний розвиток приватного сектора; промоція регіону, створення мережі співпраці.

У межах цього проекту студентам пропонували взяти участь у конкурсі бізнес-проектів, що тривав упродовж травня – грудня 2013 р. Переможці цього конкурсу мали

можливість відвідати Польщу (листопад 2013 р.) з метою ознайомлення з академічним інкубатором AGH та практикою ведення бізнесу відповідно досвіду бізнес-інкубаторів Польщі. У грудні 2014 р. відбулось офіційне відкриття Бізнес-інкубатору ХНУМГ ім. О. Бекетова, у межах діяльності якого реалізовувались бізнес-плани резидентів (реєстрація фірм, допомога у початку бізнесу, консультації із зарубіжними фахівцями через налагодження ділових контактів та перейняття досвіду роботи польських фірм).

Переможцями цього проекту стали бізнес-ідеї диспетчерської агенції із ремонту «Золота рибка», фірми «Огородник», компанії «Comfort House», консалтингової фірми «Energy house», компанії «Я помітний на дорозі». Уважаємо за необхідне представити зміст кожного із цих проектів, оскільки їх автори уже досягли визнання у межах міжнародної спільноти, а їх активна життєва позиція щодо професійної реалізації спричинила виявлення професійної мобільності не лише у межах академічного середовища (програма студентського стажування за кордоном), але й у певній зміні орієнтирів професійного інтересу, що виявилась досить результативною.

Так, у проекті «Золота рибка» автори пропонують швидко та якісно надавати ремонт електричного та сантехнічного приладдя та меблів, визначаючи при цьому цільову аудиторію: сучасна одинока жінка; успішна, але зайнята людина; людина, що не володіє уміннями установа та експлуатації домашньої техніки; людина, спрямована на постійне оновлення домашньої техніки з метою найбільшого комфорту побуту.

Проект «Я помітний на дорозі» був спрямований на підвищення безпеки пішохода в темний час доби та в умовах поганої видимості, що створювалась за допомогою світловідбивних Z-аксесуарів. Ці аксесуари виготовлялись вручну із тканин різних кольорів та різної ширини, а їх носіння, відповідно до реклами авторів проекту, забезпечить помітність пішохода з відстані до 150 м – при ближньому світлі фар та до 400 м – при дальньому світлі, що дасть змогу водієві вчасно помітити людину та знизити ймовірність нещасного випадку.

Автори фірми «Огородник» запропонували користувачам ідею вертикальної конструкції для вирощування овочів та зелені у домашніх умовах. Така конструкція передбачала індивідуальну систему поливу, незалежну від втручання людини. Звісно, що ця ідея була затребувана серед користувачів.

Акцент на удосконалення житла в аспекті ефективної економії енергозберігаючих ресурсів стало «фішкою» проекту компанії «Comfort House», автори якого пропонували мешканцям будинків, що проживають у межах 3-поверхів, теплоізоляційні послуги фасадів споруд, теплоізоляції внутрішніх приміщень, горищ. Результатом реалізації цього проекту були позитивні відгуки клієнтів, що визначали значну економію коштів на опалення, захист стін від вологи та конденсації (вирішення проблем із грибок та цвілью), покращення акустичних властивостей приміщення (істотне зниження шуму в будівлі), зниження енергоспоживання на 30 – 40%.

Студенти, що орієнтувались на затребуваність консультативних послуг (аудиту) з проблеми енергозабезпечення та енергоефективності споруд, представили проект консалтингової фірми «Energy house». Свій вибір напряму бізнесу вони пояснювали тим, що саме енергетичний консалтинг в Україні є новим, перспективним та потрібним як для юридичних, так і для фізичних осіб, оскільки енергоаудит забезпечує оцінку всебічної діяльності підприємства, пов'язану із витратами на енергію різних видів, паливо, воду, енергоносії, що дає можливість економічно оптимізувати споживання цих ресурсів. Зважаючи на це, автори проекту визначили конкретні послуги для населення: оптимізація споживання енергоресурсів; аналіз якості використання електричного обладнання; перевірка ефективності вентиляційних та витяжних систем; перевірка якості і ефективного використання джерел освітлення; аналіз використання тепла в приміщенні.

Представляючи зміст зазначених проектів, визначаємо, що найбільш цінним відповідно до результатів формування професійної мобільності майбутніх фахівців міського господарства є орієнтація студентів на застосування фахових знань та умінь для бізнесових пропозицій. При цьому автори проектів спрямовували увагу на конкретні потреби населення у послугах, що за змістом входять до компетенцій фахівця інженера комунального господарства.

Висновки. Збудження студентів до виявлення ними ініціативи у професійній реалізації на шляху оволодіння фахом дозволяє активізувати не лише їхній пізнавальний інтерес, але й усвідомлення відповідальності за вибір траєкторії професійної діяльності на певному етапі свого життя. Таким чином, майбутні фахівці, зокрема комунального господарства, отримують досвід професійних комунікацій різного виду, визначають найбільш оптимальні для себе цілі професійної реалізації, аналізуючи при цьому рівень та якість певних ресурсів, що обумовлюють реальність досягнення кожної з них. Сприяння адміністрації та викладацького складу ВНЗ у особливому виборі студентом професійного шляху дозволяє знизити вплив негативних факторів навчального процесу: невідвідування занять, розчарування у професії та у майбутньому в цілому.

Список використаної літератури

1. Курлянд З.Н. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін. – К. : Знання, 2012. – 390 с.
2. Трудящаяся молодежь: образование, профессия, мобильность / Под ред. В. Я. Шубкина. – М., 1984. – 150 с.
3. Сайфутдинова Е.В. К вопросу о профессиональной мобильности молодежи в условиях становления рыночных отношений / Е.В.Сайфутдинова // Современное состояние и перспективы развития гуманитарных наук : сб. статей. Ч.II. – Одеса, 1997. – С. 38-42.

References

1. Kurlyand Z.N. (2012) Theory and methods of professional education: teach. Guidances, 390K. (inUkr.)
2. Working young people: Education, profession, mobility (1984), 150 M.
3. Sayfutdynova E.V. Professional mobility issues of young people in terms of becoming marketing relationship (1997) *Modern status and prospects of development sciences* Coll. Articles. P.II. 38-42 Odessa.

VORONOVSKA Larisa Petrivna, Senior Lecturer, Department of Mathematics, Kharkiv National University City Economy named after O.M.Beketova
e-mail: voronovskaya.larisa@gmail.com

COMPLIANCE ASSISTANCE SITUATION SELECTION OF STUDENTS TRAJECTORY PROFESSIONAL

Summary. *Introduction.* In the article it is presented the experience of forming the professional mobility of a future municipal services specialist through the implementation of educational situations providing assistance selecting students' professional realization trajectory and responsibility for this choice.

Purpose. It is identified specific measures to promote professional realization of students, care and attention of governments to the needs of students in employment activity and updating the need to gain professional experience.

Results. It is considered the professional mobility of a modern specialist not only in its focus on the correction of personal realization within the profession, but also in recognizing self-concreted guidelines that will determine the future competitiveness of the professional labor market. It is presented the orientation of students on the choice of the trajectory professional implementation, which will be implemented in the future within the international professional environment.

Conclusion. It is presented the results of the professional activities of students who received recognition from the international partners. It is considered how important is the formation of professional mobility which provides the implementation students' capabilities in the presentation of personal experience and use the chance to be judged in an international professional environment.

Keywords: professional mobility, trajectory of professional realization, responsibility, future specialist of utilities.

Одержано редакцією 22.12.2015
Прийнято до публікації 24.12.2015